

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Parochorum officia; supplicationesque publicæ, pestis causa. cap. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

rem passus est. Sed ne aliis quidem rebus ullis tali tempore pepercit. vestes, caligaeque, necessariis tantum reventis, aut donauit, aut vendidit, ut pretium pauperibus daret. pelliceas vero vestes ita alienauit, ut vsum eius modi sibi in perpetuum interdiceret. omnino domus tota rebus ijs omnibus exhausta est; quae sibi, familiaeque prorsus ad vitam necessariae non essent. nam Carolus ipse cellas ingressus, ne quid forte contra eius voluntatem reseruaretur, inspectis receptaculis, omnia extrahi iussit. pecunia quoque multa mutuo accepta; quae non nisi ex insequentium annorum fructibus solui posset. quin ea ipsa quandoque penitus defuit; cumque nihil suppeteret, vnde necessaria emerentur, & nox iam esset; magnum pecuniae numerum, pro consueta in elemosinis dandis magnificentia, Cusani fratres Pomponius, & Augustinus miserunt: ut ob illam, praeclearaeque alias virtutes, Augustinum in sacrosanctam Ecclesiam catholicam Senatam cooptatum, non solum Mediolanensis, sed Ecclesia quoque latetur vniuersa. ac non ciues solum, sed exterius etiam multi quae pauperibus dare statuebant, eaque magni momenti, mittebant ad Carolum, quem optime omnium distribuere solebant.

Parochiorum officia: supplicationesque publicae, pestis causa.

CAP. III

Iam pluribus locis tacta morbo ciuitas, in tantum periculum adducta erat, ut quasi multis partibus iniectione igne, subito, atque horribili incendio conflagratura videretur. prudentes certe, patriaeque amatores viri summo opere dolebant; breui fore, ut amplissima ciuitas, morbo, luctuque confecta miserime cecideret, & ciuium interuentione vallata, in solitudinem propemodum, ut antea simili ex morbo, redigeretur, multitudo namque populi maxima est: insigni numero plebs, & vulgus; genus hominum ad contagium maxime accommodatum ob confertissimam habitationem, &

forde: qui si non pestilentia, fame certe breui interituri videbantur. solent enim ex quotidiano quaestu viuere; cui tunc locus non erat. & si quid superesset, in vestimenta potius, etiam quae longe eorum statum superant; quam in res ad paulo diuturniorem victum parandas, malunt infumere. Is cum esset prudentium virorum sensus; ne Carolus quidem, nisi Dominus praecipua aliqua, atque admirabili ratione subueniret, aliud fore existimabat. Attamen litteris a Pontifice interim, & concessionibus allatis: alacri, promptoque animo, Deo fretus, & charitatis stimulis coecitatus, ad reliquam afflictam ciuitatis curam aggressus est. Atque Parochos, quamuis de eorum debitis populo officijs adhuc definitum non esset; grauium tamen Scriptorum sententiam secutus, iussit consistere; agrotis suae parociae adesse; sanctaque, poenitentiae saltem, & Eucharistiae sacramenta ministrare. qui resisteret multauit; quosdam etiam in carcerem coniecit: quamquam plerique minime coacti, ac satis fortiter in vrbe, totaque dioecesi, officij sui munera tandem obierunt: quidam etiam sponte extremam vocationem moribundis adhibuerunt. Cum autem artificia varia, mortis metu industriam aciente, quidam inuenirent; quibus Sanctissimam Eucharistiam, vel longe, vel lecti morbo affectis praeberet: nullum adhiberi Carolus passus est; sed manu libere porrigi sacrosanctum cibum omnino statuit. At etiam decentes cautiones & probauit, & docuit: veluti, ut contra egroti spiritum sacerdos vultu non consisteret; sed eum commode semper declinaret: ut inter eum, agrumque poneretur ignis, cuius vi, quae in aere esset, tabes absumeretur: digitos statim post ministerium, vel acetum, vel accensum cerei flamma purgaret: indumentorum suorum, agrumque contactum studio se cauere: quae etiam statim mutaret, purgarive cu-

curaret; & alia eiusmodi: Baptismum quoque, non mergendo, vt Ambrosiani ritus est, sed aquam infundendo ministrari concessit. Impetrata deinde Apostolica præmia, vt iam inciperet impartiri; populumq; iam totum ad diuinum auxilium implorandum, Deumque in primis placandum conuerteret; publicas supplicationes indixit. Litteris editis populum vehementer cohortatus est, vt vere iam, totoque animo ageret; ieiunium cum supplicatione coniungeret; quam frequentissimus conueniret; & quæcumque posset, etiam extrinsecus, abiectionis, & poenitentiaë indicia ex animo daret: tum vero pauperum miseriam quantum posset, quisque subleuaret; & proximo die dominico, post die nonas Octobris, sanctissimam Eucharistiam, peccata confessus perciperet. qui id facerent, ijs auctoritate Põtificia plenissimam peccatorum veniam concessit. monuit diem illum sacrosanctæ communicationi dictum diuino beneficio, eoque singulari insignem esse; in quo ante annos septẽ Dominus admirabilem contra Turcas victoriam ad Echinadas largitus erat: proinde noua quoque sperarent diuinæ clementiaë beneficia. Quoniam vero supplicationum gratia magnum esse conuentum oportebat; uerebantur maxime qui humano iudicio ducebantur, ne pestifera contagio, morbusque magnopere augeretur: ideoque Magistratus rem minime probabant; neque tamen, tanto imminente diuinæ animaduersionis periculo, magnopere resistebant. & uero etiam rebus iam in summum pene periculum adductis, non valde periclitari ea in re ciuitas uidebatur. Carolus igitur in eo persistit, vt ad supplicationes cõueniretur. tẽpus enim iam tandem uidebatur; cum ab humanis consiliis, diligentiaq; minime penderent. vim publicæ, ac coniunctæ præcationis non ignorabat; populo præ-

sertim afflicto, salutariterque commoto: simul exemplis maiorum confirmabatur, tum domesticis, tum externis. nam & in simili causa S. Gregorium ita suasisse sciebat. & ciuitatem Mediolanensem, acceperat, cum olim triennio peste laborasset, neque liberationis spes ostenderetur; ad extremum omni multitudine conueniente, religioseque ter supplicatum ad statas ecclesias eunte, subito, mirabiliterque liberatam. minus uero erat in commodi, quia femina, puerique incautiora capita, domo prodire iam edicto vetiti erant. Feria quarta cum clerus, populusque frequentissimus in maiorem Basilicam conuenisset; vt ad Sancti Ambrosij supplicatum iretur: priusquam in uiam se darent, Carolus cineres, stata poenitentiaë significatione, singulis imponebat: capita uero plerique, & ipsi quoque Magistratus, lachrymantes submittebant. Iuit Carolus cappa, vt appellant, funesta uestitus; cuius caputio caput induerat; post remamque partem ex instituto prolixam, nemine sustinente trahebat. nudis erat pedibus: funem collo, vt damnatis mos est, circumdederat: magnam Crucifixi imaginem ferebat; quam fixis oculis progrediens perpetuo intuebatur. omnino ueluti reus sordidatus, supplex ueniam pro suis charissimis filiis petebat. neque dubito quin iam tum initio pro eorum salute, uitam suam obrulerit: qui postea publice uerbis, & factis declarauit pro eis sese deuouisse: ut illius boni Pastorisungeretur officio, qui animam suam dat pro ouibus suis. simili habitu fuerunt canonici. immo plerique sacri uiri, pluriini etiam laici, cum de eo, quod Carolus facturus erat, fama percrebuisset, nudis pedibus uenerunt; cum funibus item collo aptatis; paruisque crucibus, quas manu tenebant. In Ambrosiana Basilica concionem de suggestu habuit; in qua themate illo ex Ieremia pro-

posito, Quomodo fedet sola ciuitas plena populo; ex tanta, tamque repentina amplissima ciuitatis mutatione, rerum humanarum inconstantiam, celestiumque irarum vim ante oculos ponere; populumque ad errata, sceleraque sua defendenda, & calamitatem salutariter ferendam; tum vero vitæ rationes melius instituendas, incitare curauit. Antea sepe ille quidem ad populum verba facere solitus fuerat; sed licet religiosi viri quandoque suassent, suggestum conscenderat nunquam; concionemque habuerat ad altare sedens. at tali tempore fecit calamitatis, periculi que magnitudo; tum pia, quæ animis omnium inerat, affectio, communisque dolor; qui propius, & clarius ex superiore loco consolatione leniendus erat; vt eò tunc ascenderet; ac eiusmodi loco postea pergeret semper concionari. Itaque tunc magnificentissimo habitu dicens, Dei spiritu in primis incitante, concionem adeo commouit; vt omnes fere in fletum adduceret. & cum initio plerique separati, ab aliis tangendis cauerent; postea nulla periculi habita ratione, confertim ad suggestum propius accedere, audiendi studio conabantur. Feria sexta ad sanctum Nazarium litania fuit; vbi eodem modo, ex illo Chaldaei Regis somnio, de procera, pulcherrimaque arbore; cuius copiosissimis fructibus, ramis, vmbraque commodissime animalium genera omnia utebantur; quæ mox ita succidi, & dissipari iussa est, vt radices tantum manerent: populum suum ad vitia recognoscenda impulit, quibus in sua maxima opulentia seruierat; vt ea ratione quemadmodum par erat, improbata; noua, & utiliora sibi consilia proponeret, quibus a Deo veniam posset impetrare. Sabbato itum est ad celeberrimam beatissima Virginis ecclesiam, apud aliam veterem S. Celso dicatam. pia sodalitia tunc ex constituto veteri, contra quam Gubernator olim iusse-

rat, operta facie conuenerunt. illud etiam amplius factum; vt ex omnibus ecclesiis, quæ commode potuerunt, sacræ reliquæ elatæ cum luminibus portarentur, ad animos magis commouendos. Tunc quoque de sacrosancti illius clauis memoria renouanda Carolus constituit; quem ab S. Helena in frœnum redactum fuisse, tum alii narrant, tum S. Ambrosius in primis: Eum clauum Carolus alter Mediolanensis Archiepiscopus, vniuerso clero comitante, maximaque populi frequentia, se ad maiorem Basilicam anno M. CCCC. LXI. XIII. Cal. Aprilis, ab antiqua ecclesia S. Teclæ, transtulisse testatur. de qua ecclesia tollenda, eiusque clero, rebusque in ipsam maiorem Basilicam transferendis, idem ipse sententiam tulerat. Fuit clauus ad hoc tempus excelso loco, in summo fornice, ad ipsius ecclesiæ caput collocatus. & quamuis lampades quinque ante illum perpetuo collucebant; non satis tamen decore affixus, paucorum etiam veneratione, memoriaque tam sancta res, tamque insigne Christi Domini sanctissima, atque acerbissima passionis instrumentum, colebatur. Clauum igitur per sacros homines machinis in sublime tractos, Sabbato abstulit; & amplæ cruci apte insertum portauit, summa populi totius approbatione, religioneque. eodæ occasione ex clauo accepta, de clementissimi Domini erga mortales benignitate dixit; & propositis, quæ pro eis acerbissima perpeffus est; ad diuinam misericordiam implorandam vehementer eosdem excitauit; & ad omnia bene speranda confirmauit. ferum sacrosanctum non statim ad locum suum referri; sed omnibus propositum esse constituit, in altari quadraginta horis venerandum; vt ad salutis suæ negotium procurandum tota ciuitas eo spatio conueniens; proximo rei sanctissima aspectu vehementius afficeretur. Deinde antequam re-

pone-

poneretur, aliam celebrauit litaniam; eumque longissima via tulit, cum vniuerso itidem clero, & populo ad celebriora loca sex, quæ Pontium nomine præcipuas ante portas ex veteri vrbs situ, appellantur. Mirum fuit, ciuitatem vniuersam, quasi contagij metu solutam, libenter, studioseque omnibus ijs diebus ad supplicationes conuenire. quòd ei tam foeliciter euenit; vt in tanto hominum conuentu, eoque sæpe repetito, cum etiam cœlum humidum esset, & graue: non modo nemo in ipsa via ceciderit, sed nihil acciderit omnino, ex quo autum esse contagium appareret. quod magis mirum videatur, si cum illius litanix euentu, quæ Sancti Gregorij suafu Romæ, vt modo tetigimus, habita est, conferatur: quæ quidem cum non vna, vniufve cœtus, sed septem-plex fuisse tradatur: vnius tamen horæ spatio octoginta homines in ipsa via interierunt. Sed Deus perpetuò clemens, ex causis, quæ nobis ignotæ sunt, non eadem semper tamen vti tur miserendi ratione. Diuinarum autem supplicationum finem Carolus minime faciens, præscripsit præterea collegio maioris ecclesiæ, vt secunda quaque hebdomadæ feria ad Ambrosianam Basilicam supplicatum iret: reliquo clero vniuerso; vt præter id, quod in ecclesia sua facere quisque debebat, quotidie in certas partes distributus, vna cum populo, veniret supplex ad ecclesiam maiorem. In ecclesiis itidem externis ad eandem rationem preces varias mandauit: vt in vrbe, & foris, mane, meridie, vespere; neque solum in ecclesiis, sed domi, vel in via propter eos qui inclusi erant, perpetua fere esset supplicatio. quæ quidem exercitationes iubebat foeminis a maribus separatis, vbi opus erat, haberi: foeminasq; semper velato capite conuenire. formulas etiam precationum ad eam rem, tum alias, tum in

Missæ sacro adhibendas edidit, quæ omnia singillatim persequi nolumus; ne cui forte narratio molesta sit: præfertim cum libellis tunc Caroli infusu editis contineantur. Hæc publice per urbem fiebant; præter ea, quæ per religiosa virorum, foeminarumque collegia, partim ex Caroli præscripto, partim ex Antistitum religione, proprie, non solum in ecclesiis palam, sed etiam priuatim, pie, sancteque agebantur, ad diuinæ misericordiæ opem exposcendam.

Supplicis Ecclesiæ, Sacerdotisque sui preces non statim audire visus est Dominus. quin pestilentia latius in dies cepta progressionem manans, iam totam occupauerat ciuitatem. Sed liberatione dilata, eam mentem, eaque consilia, ad ciuitatem sacra, ciuilique cura tali tempore gubernandam, eius rectoribus diuina clementia dedit: vt nihil vquam præclarius in eodem genere factum videatur. Carolus autem ita se gessit; vt licet fatendum sit, antiquæ pietatis, & lumen, & vim ad maiora facienda valuisse: exemplum tamen ipse, memoriæ, quod sciam, aut litteris adhuc minime proditum, pastoribus reliquerit, gregis pestilentia tempore gubernandi. Eam rationem, quantum potero, breuiter exponam: dicam vero prius, quæ Mediolanensis ciuitatis consilium, reliquis etiam, qui in vrbe erant, consentientibus, Deo, eiusque martyri Sebastiano vouit; quem & propter similia beneficia per eum quandoque impetrata; & quòd matre Mediolanensi natus, Mediolani quoque eruditus esset, sibi deprecatores aduocarunt. vouerunt igitur, nouam martyri ecclesiam, vetere diruta, ædificare: conferre, vnde sacrum in ea fieri quotidie posset: diem martyris festum, etiam cum diei antecedentis ieiunio colere: ecclesiam ipsam, cum solemnibus donis, quotannis in die voti, hoc est Idib. Octobris, & festo

Votum ciuitatis: quod diuina custodia, & alimenta in cluorum, GAP. V.

itea